Алесь Аркуш

РАЗЬВІТАНЬНЕ З ТАНТАЛАМ

вершы

KAMUNIKAT.org

Полацкае ляда
Полацак
1994

Саломінка пострамантызму

1
Рака пад ледзяным панцырам. Адсутнасьць руху й глыбіні. Адсутнасьць рэакцыі на дзеяньне, адсутнасьць адкрытых жыцьцёвых праяваў. Нібыта жывая – нібыта мёртвая, нібыта слова – нібыта маўчаньне, нібыта рака – нібыта поле. Стан чаканьня, або летаргічнага сну – ён часовы. Набліжаецца разьняваленьне. Наплывае новая вада. Процідзеяньне ёй толькі павялічвае вонкавы ціск. Не. Гэта хутчэй унутраны ціск.

Нельга знайсьці нейкую асобную праяву, ад якой залежыць нарастаньне ціску. Усё знаходзіцца ў непасрэднай сувязі з усім. КРЫГАХОД – непазьбежнае наканаваньне. Новая вада ўзрывае мёртвую абалонку. Адкрываецца глыбіня, узьнікае рух.

Крыгаход – чарговая зьмена якасьці.

Чарговы крыгаход. Кожны раз здаецца, што новы – гэткі ж як і папярэдні. Аднак – не. Кожны раз ён іншы, эвалюцыйна іншы. Але нават калі б яны й былі заўжды аднолькавымі, усё адно ты мусіш успрымаць іх адрозна, з вышыні свайго нарастаючага досьведу.

Крыгаход – гэта заўсёды небясьпека, выпрабаваньне.

2
Ты на ільдзіне. Навокал усё варожае, агрэсыўнае, хціваe. Ты патрапіў у крыгаход. Спалучэньне наканаванага, асабістага, рэлятыўнага. Вандроўка-выпрабаваньне. Няма сэнсу камусьці даводзіць свае перакананьні, свой погляд на рэчаіснасьць. Наўсьцяж рэтраспэктыўны рэалізм, падсьвядомыя дзеяньні (інстынкт самазахаваньня), мімікрыя экстрэмальнай умовы. Толькі прадчуваньне небясьпекі й актыўныя процідзеяньні ратуюць – аксыёма выпрабаваньня – у цяжкіх абставінах. Ты ня маеш вопыту кіраваньня ільдзінай (увогуле – ці існуе ён?), але інстынктыўна мадулюеш ягонае галоўнае правіла – слухай сябе, вер у сябе, спадзявайся на сябе. Увесь папярэдні вопыт набыў

легкаважнасьць паветранага балёніка. І ты адчуваеш – недзе побач лунае дух ПОСТРАМАНТЫЗМУ. Ты не супрацiўляешся яму й ён вольна пранікае ў цябе, дыфузыўна запаўняючы ўсю тваю сутнасьць. Пострамантызм пачынае прысутнічаць у тваіх словах, учынках, думках, крыві. Хто паклікаў яго? Крыгаход? Твая небясьпечная сытуацыя? Але ж якая карысьць ад яго на імклівай, хісткай ільдзіне? У кожнага чалавека бывае свой крыгаход на сваёй рацэ. Ці на кожнага ў гэткіх абставінах зыходзіць пострамантызм?

Напэўна, ты заўсёды быў схільны да рамантызму, і пострамантызм быў тваім наканаваньнем, як нараджэньне, як гэты крыгаход. Ты заўжды цікавіўся выключна сабой. Сусьвет пакідаў адбітак у тваім уяўленьні й ты вывучаў яго, усьведамляючы, што вывучаеш самога сябе. Што з таго, што тваё ўяўленьне недакладнае раўнюткае люстра, што твая трохвымерная прастора скажае сусьвет горш, чым рачныя хвалі – адбіткі аблокаў у вадзе. Галоўнае – працэс пазнаваньня. Ці зьяўляецца шкодным засвойваньне памылковых ведаў? І ці зьяўляюцца яны памылковымі для цябе, якога трохвымяровая прастора моцна трымае ў сваіх абдымках?

Вось вам і спажыўная глеба для пострамантызму. Няма пэўнай дакладнасьці ўспрыманьня сьвету. Няма эталёну. І жадаемае часам успрымаецца за рэчаіснае. Але ж дзе тое рэчаіснае? Хто яго бачыў? І ўвогуле, ці магчыма яго пабачыць? Пострамантызм у такіх варунках натуральная зьява. Ён выпраменьвае аптымізм, або, прынамсі, імкнецца да яго. Ягонай падвалінай зьяўляецца этычны й маральны вопыт (бо ён стваральны). Пострамантызм адмаўляе, не ўспрымае, ігнаруе розную брыдоту, бо, зноў такі, ягоная сутнасьць – стваральная.

Магчыма, твой пострамантызм – спадчынная праява. Гэта як пошук цыцкі для дзіцёнка. Усе спадчынныя праявы спрыяюць імкненьню захаваць жыцьцё. Яны найбольш яскрава сьведчаць аб сваёй прысутнасьці пры небясьпечных варунках. Вось і зараз ты на сьлізкай, каварнай ільдзіне нясесься чорт ведама куды. Ты ў

небясьпецы. Таму й марыш пра цёплую вопратку, спажыўную ежу, утульнае, надзейнае жытло. А яшчэ – пра шчасьлівы канец, сваю сьмеласьць і спрыт, чароўную дапамогу. Зразумела, гэта ўяўная саломінка, але як часта менавіта яна й ратуе ў безвыходных становішчах.

3

І вось ты ўжо ўяўляеш, што каварная ільдзіна – Ноеў каўчэг, а імклівая плынь ракі – ратуючая сіла. Што наперадзе новае жыцьцё са сваёю новаю пэрспэктывай. Аднак пострамантызм – не калыханка. Бо трэба даплысьці, перамагчы, выжыць. Галоўны станоўчы яго досьвед – шлях мае пэрспэктыву (няхай сабе ён і безальтэрнатыўны, дадзены прымусам абставінаў). І ты пачынаеш дзеіць, актыўна спрыяеш зьдзяйсьпеньню свайго пострамантычнага ўяўленьня.

Тут можа ўзьнікнуць аналёгія з пагоняй за міражнымі аазісамі. Здаецца, мэты ў гэтых выпадках аднолькавыя – дамагчыся пэўных уласных выгод. А калі разгледзець больш рупліва... У першым выпадку пострамантызм дапамагае пераадоліць жыцьцёвую дадзенасьць, напоўніць сэнсам непазьбежныя дзеяньні, наканаванасьць. У другім выпадку – покліч аазісаў нашэптвае адчай або спакуса. Ні адчай, ні спакуса ня маюць ніякага дачыненьня да пострамантызму. Яны далёкія ад стваральнасьці, тым больш ад этыкі і маралі.

4

Пострамантызм – Апазыцыянэр зь вялікай літары. Ён дакладна адчувае хлусьню, няшчырасьць і скнарнасьць. Ён зьявіўся як пратэст (пратэстант) супраць навалы чалавечай хцівасьці, генэруючы інстынктыўныя захады, якія мусяць ратаваць асобу ад дэструктыўнага ўзьдзеяньня сацыяльнага зла.

Зло гэтае дзеіць толькі на паверхні, тут ягоная прастора й ягоныя ахвяры, тут яно стварае сваю парафію. Адно глыбіня недаступная злу. У ёй адсутнічае сэнс існаваньня нэгатыўных чалавечых праяваў. Пострамантызм дапамагае імкнуцца ў глыбіню, у бясконцасьць, у космас.

Ён ратуе чалавечыя душы й пры гэтым не пазбаўляе людзей жыцьцёвай актыўнасьці, стваральнага імкненьня. Духоўнае пачынае валадарыць. Ня розум, а менавіта духоўнае, якое сынтэзуе ў сабе як асабовыя чалавечыя, так і агульныя касьмічныя чыньнікі.

Пострамантызм у вадрозьненьне ад папярэдніх рамантызмаў не зьбіраецца нікога нікуды клікаць, а тым больш прапаноўваць пэўныя жыцьцёвыя рэцэпты, нікога ні ў чым не абвінавачвае. Ён не зьвяртаецца да масаў і нават да канкрэтнай асобы – хутчэй да самога сябе.

Я – сьвет, я – космас – паўтарае пострамантызм.

5
Усё мае свае карані, свае вытокі. Кожнае дзеяньне пакідае пасьля сябе вынік. Новая вада вызваліць раку ад лёду й гэтым наблізіць чарговае "аледзяненьне", якое, у сваю чаргу, паспрыяе набліжэньню новага (іншага) крыгаходу.

У Афрыцы ёсць рака Ніл. Яна ня ведае крыгаходаў. Няўжо нашыя ўмовы лякальныя? Ніл ніколі ня быў пад ледзяным панцырам, але ж і ягоны спакой пэрыядычна парушае новая вада. Іншая парадыгма?

Твой пострамантызм – Дзьвіна. Яна цячэ праз твой сьвет і нясе сваю ваду далей – у сусьвет.

Пострамантызм пэрманэнтны й ня толькі ты вінен у ягоным зьяўленьні. Інсьпераваць яго немагчыма.

Пострамантызм – не ідэалізацыя герояў, іх інтарэсаў і пачуцьцяў. Пострамантызм гэтак жа далёк ад рамантызму, як рэалізм – ад сацыялістычнага рэалізму, як першабытны чалавек – ад сучаснага. Пры гэткай значнай эвалюцыі не застаецца практычна нічога агульнага.

Пострамантызм – гэта пачатак чагосьці зусім новага, а ягоны шлях – НОНКАНФАРМІЗМ.

Студзень, 1994 г.

Спроба ідэнтыфікацыі

* * *

Ці захінаюць гмахі
Суседзяў сваіх — дрэвы,
Калі распаводзяць жахі
Бязьлітасныя залевы?

СЬПЯРША
(з часін таталітарызму)

Асфальтавы заводзік –
Таемная душа –
Палац любові ўзводзіць
Дзе быў будан сьпярша.

А мэталёвы комін,
Як стрэлка цыфэрблята,
На плоскі дах гаркомін
Паказвае зацята.

Бывае й бас-гітара
Рок-гуртава душа.
Паслалі качагара
Вучыцца ў ВПШ.

Асфальтавыя сьцежкі –
Як зручна карыстацца!
Уздымаецца з разьбежкі
За дымам наша праца.

Наперад з абавязкам:
Пашырыць душаў цір.
Паабяцалі краскам
Рэзэрвацыйны мір.

Пашырыць сьцежкі-ніткі
Да бальшакоў скразных!
Плякат да болю кідкі,

KAMUNIKAT.org

Як рогі ў казы.

Як замак мадэрновы,
Асфальтавы заводзік,
І мроіцца Гановэр,
Які па вулках водзяць

Духмянага гудрону
Нацэдзяць з гладыша.
Віват Дэкамэрону!
Не... чокнемся сьпярша.

ЗМРОК

Пах стамлёнага мэталю,
Шэры воблак, белы дым –
Да бясконцасьці ўздым.

Працы пляміны-лякалы,
За чыгункай горад сьпіць, -
Да дзяньніцы не будзіць.

Гурт рахманых пацукоў
Скача мякка – без падкоў.
Пах стамлёнага мэталю –
На крыжах няма цьвікоў.

Сторублёвая купюра
Менш таемная ад паца.
Людзі сьпяць – ім сьніцца праца,
Ды скарыначка на тацы –
Не да “сюра”.

Шэры воблак, белы дым –
Я ня буду маладым.
Горад ведае, што кажа,
Бо працiўнiк сабатажу –
Сьцяг “недркмлющий” над iм.

Усе газэты нахлусілі,

А чыгункі разнасілі,
Што Радзіму не любіць…
Проста… проста горад сьпіць

Я ня ведаю ў твар
Пацука майго ўтрыманьня,
Нечым бавіцца да раньня,
Дзесь паскудзіць тратуар.

За мой кошт жыве, зладзюга,
Як за добрай, ветлай цёткай.
У маім двары калюга –
Я хаваю ў ёй улёткі.

Пах стамлёнага мэталю –
Гарадзкога поту пах.
Зноў загадана вакзалу:
Начаваць па пашпартах.

Ліхтароў сьляпыя вочы,
Шэры воблак, белы дым –
Я ня буду маладым.
Чулі, браце, - не прароча.

Толькі ветах, толькі ветах,
Пазнаю яго па твары,
Ходзіць над усім у кедах
І склікае да пажару.

Ды яго ніхто ня чуе:
За чыгункай горад сьпіць, -
Да дзяньніцы не будзіць.

Мякка скачуць пацукі –
Шум рабіць ім не з рукі.
Маюць блазнавую рацыю:
Ўсе з падковамі – на працу.

А на дне маёй калюгі
Ціха, брудна, ды ня тленна,
Першы промень ад пажару
Ёй памножыцца імгненна.

Ну а сёньня – ноч і горад,
Пацы мякка, мякка скачуць.
Пад падушкай – кволы сорам,
На падушцы – жах, няйначай.

Паспрабуй ад ложка збочыць!
Людзі дрыхнуць без аддышкі,
Іх заплюшчаныя вочы –
Пройгрышы ігры на лыжках.

За чыгункай горад сьпіць, -
Да дзяньніцы не будзіць.

Завітаюць раптам госьці:
Не чутно палёнай поўсьці.

НА ДАХАХ

На дахах жыцьцё для пустэльнікаў
І — традыцыйна — катоў.
Як мала самоты ўдзельнікаў,
А сьведамых — пагатоў!

На дахах спачыну ня ведаюць
Вятрыска залева і сьнег.
Затое ня трызьняць камбедамі,
Затое маўчыць нампацех.

На даху спакоем нязмушаным
Самота душу ахіне...
Узьнімешся — неба парушана,
І вусьцішна, як на вайне.

* * *

Ні штандараў нідзе, ні харугваў,
Не пазнаць: дзе каханьне, дзе жарт.
Аднастайная, доўгая пуга
Выпрабоўвая сьпіны на гарт.

МІТЫНГ

Заўтра ў краме будзе мяса:
Заўтра мітынг на двара.
Дэкляруе з ранку Таса:
МУС у правільным карэ.

На маёй ціхмянай працы
Па-старэчы столь дрыжыць.
Ёсьць такая ў сьвеце нацыя:
Абы жыць.

Мружаць вочы сьветлафоры,
Ім загадана “блюсьці”,
Шэф-пажарнік не ў гуморы –
Дэмакратам быў калісьці.

Трэ спытаць у “рукаводства”:
Не задзейнічаны як
клюб сабакаводства?

А на клюмбах кветкі-ружы
Толькі-толькі расьцвілі
І таму глядзяць варожа:
Супакоюцца калі?

Людзі ўспомнілі свой голас,
Голас мужны, паспаліты,
Выйдуць поруч, як ніколі,
Хто жывы і хто забіты.

Дагарыць сьвятая сьвечка –
Значыць, заўтра надыйшло.
Падціскае хвост авечка –
У крамах мяса не было.

МАРШРУТ №2

Аўтобус – на ланцугу маршрута.
На пляцы – елка экспанатам.
Вяртаюцца студэнты з інстытута
І пацяшаюць жартамі мулатаў.

Аўтобуса кіроўца бачыць елку
Разы чатыры за працоўную гадзіну.
Крычыць дзятва замест “ваверкі” –
“белка”:
Разгойдвае свавольніца галіну.

Аўтобус не сьпяшаецца нікуды.
Люд на супынку лае аўтабазу.
Хаўрус жаночы да вітрын прыкуты, -
А дабрабыт жахаецца дурнога “зглазу”.

Аўтобусу наканавана лёсам
Трываць пляўкі, абразы, штурханіну.
Кіроўцу мрояцца бананы і какосы,
А рукі не губляюць каляіну.

СОЦАРТ

За мной Соцарт па сьледзе ходзіць,
Вярбоўшчык дзёрзкага натхненьня.
Якое марыць аб пашане, аб славе
Зь літары вялікай.
Вярбоўшчык, як лісьлівы мніх, -
Ён абяцае, абяцае, ён ведае, куды цаляе,
Ён ас, ён майстар спраў такіх.

У палоне слоіка ягоным
Жаданьні-мятлікі карысьці
Згубілі свой абсяг самохаць,
Яны шчыруюць, б’юць крыламі,
Іх справа – як уяўны стогн.

Натхненьне гвалтам абудзілі
Ў палоне слоіка ягоным,

kamunikat.org

Дзе ёсьць адзінае жаданьне –
Жыць.
І пішуцца радкі, як хвалі,
Што вецер з акіянам спарадзілі, -
На кожным моры хвалі мусяць быць.

Соцарт і ты мяне прымусіў
Сьпяваць у хоры мятлікаў-ахвяраў.
І я сьпяваў – як служка тваіх дзей.
Падмануты тваёю блешней-словам
Два месяцы і дзень з паловай
Я выштукоўваў верш, які спаліў пазьней.

Я сёньня вольны, я з табой на роўных,
Цяпер ты толькі зьява – хмара і вагонь.
У мітусьлівым навакольным руху броўнскім
Пэгас мой птушка, а ня конь.

СПРОБА ІДЭНТЫФІКАЦЫІ

Хто ты, дзіўнае стварэньне,
зноў ідзеш за мной па сьледзе,
у даведніку нямашака
тлумачэньня тваёй сутнасьці.
Ты жывеш сваёй адсутнасьцю,
пьеш адсутную гарбату,
еш умоўныя варэнікі,
сьпіш умоўныя гадзіны,
як скаціна,
што ня значыцца ў калгасе,
і нічыйная уласнасьць, —
проста ходзіць па папасе,
і яшчэ не адбылася.
Зразумець цябе імнуся,
вывучаю, як француза,
як нянаскае здарэньне
(бо у нас ты не сустрэнеш
без гаспадара скаціны).
Кпінай
з’імітую правакацыю,
спробу ідэнтыфікацыі.

Замкнёная прастора

МОЙ ПАКОЙ

У пакоі, як на складзе,
Ёсьць адметнае бязладзьдзе.
Паспрабуй на гэткай плошчы
Ўладкаваць развагаў мошчы.
У вадным куце — пра грошы,
Там скразьняк заўжды харошы.
У другім — пра лёс свабоды,
Там абрынутыя стоды.
Трэці кут займае посуд,
Там развагі пра п’янтосаў.
А ў чацьвертым — цыгарэты,
Не палю, бо шкодна гэта.

У ГАСЬЦЁХ

На адным узроўні — слава,
На другім узроўні — кава.
Мы спрачаемся з Мудровым,
Дзе о’кей, а дзе халява.
Вечар слухае размовы,
Пустата сынонім сьвету,
Робяць кубачкі выснову:
Лепш пра цукар, а ня «гэта».
На лапаткі ўсіх расклалі,
Абмалолі косткі файна,
Прусакі аж паўцякалі,
Гул стаіць, як ад камбайна.
Адпачнулі тры хвіліны,
Абадзінскага згадалі,
Памаўчалі, пасьпявалі,
Пасядзелі, пастаялі,
Гаспадыні далі «бусю»,
Гагатнулі, быццам гусі,
І праз кволую хвіліну
Мы пакінулі хаціну.

ЗАЛАТАЯ РУНЬ

Вакол твайго імя, Пярун,
Зьбіраюцца, як восы, хмары.
Пякучых бліскавак нэктары
Чакае залатая рунь.

І нават кволай насьцярогі
Няма ў зьмены маладой.
Яна за новае гарой,
Яна шукае іншае дарогі.

Рунь не баіцца гострага кап’я,
Моц Перуна яе містычна экзальтуе.
Няхай даглядчык лямантуе,
Што небясьпечная з вагнём гульня.

Рунь падсьвядома адчувае, —
Патрэбны, як паветра, рызыкоўны чын,
Інакш ня будзе ўраджаю,
Інакш навошта далячынь.

* * *

Разьбіць вакно і разглядзець сусьвет,
Які ад грошай не залежыць,
Які ня мае пэўных межаў,
Які адразу немаўля і дзед.

Хаос здаецца ў сьвеце тым:
Статут ў мінюсьце не глядзелі,
І не зацьверджвалі ў аддзеле,
І вокладкі няма зь цісьненьнем залатым.

Сусьвет, як вецер, як аблокаў рух,
Я не стамляюся за ім імкнуцца,
І часу не хапае азірнуцца,
І я ня ведаю: ці ёсьць пастух.

НАПЯРЭДАДНІ САМАСТОЙНАЙ ВАНДРОЎКІ

Навошта срэбрам спакушаеш,
Падманным месячным сяйвом?
Пагрызена мараль мышамі,
Закон адолены рабом.

Рабом, які супроць культуры,
Які адмовіў кампраміс.
Дзе каліва знайсьці мікстуры
Ад немачы тваёй, Уліс?

А імітатараў хапае,
Што генэралаў, што салдат,
Вакол віна і каравая,
Вакол улады і пасад.

СУСЬВЕТНЫ ПАДЗЕЛ

Ёсьць прастора паха кветак,
Ёсьць — сьвятла настольнай лямпы.
А суседа ад суседа
Аддзяляе сьвет уласны.
Паміж коршакам і качкай
Неба дзеліцца на часткі.
Ёсьць надзея для сабачкі,
Ёсьць надзея больш сучасная.
А мастацкія дыктатары,
Што паэзіі адданыя,
Быццам чуйныя лякатары,
Быццам ў моры капітаны
Заваёўнічна-калюмбава
У пошуку заўжды нястомныя,
Расьсмяшаць дасьціпна сумнага,
Знойдуць хату для бяздомнага.
Хтосьці кліча іх масонамі,
Хтосьці горда — карабеламі
З каралеўскімі каронамі
І сусьветнымі падзеламі.

АДПАЧЫНАК ЗА ГАДЗІНУ ДА ЗЬМЯРКАНЬНЯ

На валунах адпачываюць кірлі,
Яны ляталі ў сьвет далёкі,
Стаміліся па францыях галёкаць,
Стаяць на валунах, як стодкі.
Крыху далей заўважны сьвірны.
Увечары дымок салодкі
(У вёсцы ўжо забылі смака «водкі»)
Уздымаецца ад сьвірнаў мірны.
Сялянаў не цікавяць кірлі —
Ну ёсць, дык ёсьць — карысці зь іх
ніякай,
Іх не чапаюць — і за тое дзякуй.
Здаецца навакол ніколі не было салдата.
Ужо сабрана сена ў сьцірты.
Жыцьцё й праца — тут нібы блізьняты,
Прыемна, ціхамірна пахне мята...
Відарыс гэты бельлю напаўсьцёрты,
Ён вокам невыразна ўзяты.

Разьвітаньне з Танталам

ТАБЕ

Я ахвяра твайго гіпнатычнага сну,
Твае жахі цікуюць за мной.
Дыягенам пабачыў прыблуду-вайну,
Крылы мёртва вісяць за сьпіной.

Я раблю толькі тое, што мушу рабіць,
Раўнавага — як прывід вясны.
Гіпнатычна казаць, гіпнатычна любіць,
Адчуваць чарназём баразны.

Два жаданьні — адно мне прымусам дано,
Не пазбыцца яго аніяк.
У кілішках статычна чакае віно —
Ці адбудзецца змоўніцкі знак.

Я ахвяра — і споведзь мая, як пчала,
Абавязак і праца — штодзень.
Гіпнатычная хваля мяне ўзьняла,
Як бярно, як мэталь, як камень.

НА ВЯЛЕСАВЫМ ЖЭГЛІШЧЫ

Вялес, нібы глушэц, сьпявае гімн
Сваем уладаньням і сваем падданым,
Трубіць у рог, рагоча апантана,
На пір зьбірае ўсіх, на жэглішча сваё.

Сярод аблокаў адгукаецца Ярыла,
Ляціць на кліч, як ластаўка дамоў,
Хутчэй на сьвята — дзе каханьне і віно,
Две веснавая ўладарыць сіла.

Вялес, ня маючы старых ілюзій,
Мне даспадобы твой бясхітрасны хаўрус,
Ды толькі ведаю — не адгукнуўся Зюзя,
І больш таго — зьлякаецца Пярун.

ВАНДРОЎКА ПА КРЭСАХ

Марская вандроўка – клясычны сюжэт –
Насустрач прыгодам, чужым інтарэсам,
Сьпявае сірэнаў асіплы клярнэт –
Гуляем па крэсах.

Наш вэктар стыхійны, а мэта адна –
Мяжы зразумець таямніцу зямную.
Далей не праб'ёмся, як айсбэрг, сьцяна –
Надзейная збруя.

Чужым інтарэсам навошта трываць
Наш нос калектыўны ў сваім вадаёме.
- Плывіце туды, дзе вас могуць пазнаць,
Вы нам не знаёмы.

РАЗЬВІТАНЬНЕ З ТАНТАЛАМ

Дзе вуліцы, дзе сьнег даюць па картках,
Ніводнай страказы, ні мятліка, ні пчолкі,
Адзіны слуп, зь яго
 у бездань скокне месяц, —
Ўладаньне змрочнага Аіду.
Прыступак не відно — ідзеш
 гарызантальна,
Ў паветры жахі сноў дзіцячых
Лятуць усьлед —
 паветраныя шарыкі на нітцы.
Хачу сказаць: — Бывай, Тантал!

Аід не гаспадар — ён Пан і Бог,
Ён сустракае кожнага абдымкам,
Ягоная гасьціннасьць — хітрыкі пракуды,
Дзіця — якому безьліч год.
І ты, ахвяра ўласнага нахабства,
Вар'ятам аглядаеш сьвет фантомаў,
Зьняверлівы ва ўсім, ва ўсіх, —
Бывай, Тантал!

Зярнятка кволае — адзіны апанэнт Аіда,
Для навуковых спрэчак вільгаці хапае.
Дарэмна шкадаваць цябе, Тантал,
Ты сам сабе ўзнагарода і вырок,
Твой лёс, як лябірынты Мінатаўра,
Ты заблукаў, ты схлусіў сам сабе.
Вада зьнікае — рэха вадаспадаў
цьвеліць:
Бывай, Тантал!

Бывай, ні шкадаваньня, ні трымценьня,
Учынкі засталіся за плячыма,
Цяпер маё жыцьцё крынічкаю
струменіць,
Кудысь бяжыць, сьпяшаецца ўпарта,
Ніхто ня ведае куды.
Ты назіраеш з хіжасьцю вар'ята,
Ня верыш іншаму зыходу,
(Падман Аіда?) бо вакол фантомы,
І толькі голас мой сапраўдны:
Бывай, Тантал!

НАШЧАДКІ ДЭДАЛУ

- Прабач, мой сябра, ты – Дэдал…
І рэха ўецца, - не сьляза…
- Прабач, мой сябра… – я сказаў.

Афіны не даруюць – Тал
Яшчэ на пастамэнт узыйдзе,
Апошні сказ не за Авідыем.

Злачынства бачыць Пасэйдон,
Як Тал загінуў на ўзьбярэжжы,
Мана пазбавіцца адзежы.

Аб гэтым сьніў прарочы сон,
Для часу міг – тысячагодзьдзе,
А праўда не заўжды ў народзе.

Сьпяшаешся хутчэй на Крыт?
Чаму руку ты ўзьняў на талент?
Пыл зайздрасьці няўжо мэнтален?

Не Герастрат і не бандыт,
І як Тантал ня краў амброзій,
Няўжо вініць “Мэтамарфозы”?

Чакаў на востраве Мінас,
Ёсьць для майстроў такіх работа,
Яшчэ далёка да палёта –

Наперадзе Ікара час.
Спачатку ты для Мінатаўра
Збудуеш лябірынты. Аўра

Твая і тут даецца ў знак:
Дзяўчат і хлопцаў для ахвяры
З Афінаў павязуць па парах

Для Мінатаўра. Будзе так
Пакуль Афіны не заб’юць пачвару,
І цела сынава – Ікара –

(За Тала расквітаўся лёс?)
Не праглынуць марскія хвалі...
Тады сябе, як сьмецьце, спаліш.

Па сьвеце попел твой Гефэст разьнёс.
Таму і ўзьніклі – не ў зямлі Аіда –
Твае нашчадкі – дэдаліды.

РАЗМОВА З СЯБРАМ АДНОСНА ФІЛЯЗОФІІ БЫЦЬЦЯ

Падобныя тваім развагі
Даўно няма куды складаць,
Бо ўсе забойствы, войны, жахі
Прысутнасьць мусяць праяўляць.

І як не вызначай ты дзеі,
Ўсё роўна ўзьнікне “барацьбіт”.
Нібыта ў вэстэрне індзеец,
Ён скальп здымае з Эвы Сьміт.

Ён барацьбіт з усім і кожным,
Са стрэльбы бухае ў гарах,
Як рысь, у лесе асьцярожны,
У небе, як драпежны птах.

Ягоны чын крыві жадае,
Ён з чалавецтвам бой вядзе.
Як селянін аб ураджаі,
Ў шуфляду клопат не кладзе.

Ён лічыць: чалавек горш зьвера,
Абы паболей піць ды жэрці.
Вось толькі, ё-маё, халера,
Жыцьця ня хопіць сеяць сьмерці.

Ён гуманіст ў касьмічных межах,
І што яму ты не кажы,
Ён будзе біць, страляць і вешаць,
Тапіць у Ніле і Сажы.

Ад фанатызму ашалелы,
Ў крыві запэцканы да пят,
Ён любіць птушкавыя сьпевы,
Аблокі ў небе, кацянят.

Здаецца, Бог яго баіцца,
І нават Д’ябал не судзьдзя,
І не жадае парадніцца,
Бо сьмерць збаўляе ад быцьця,

А Д’яблу трэба валадарыць,
Дзяліць спакусаю жывых
На буржуа і пралетарый,
На чорных, белых, маладых.

Вось, дружа, і твае развагі
Мне нагадалі пра жыцьцё,

Ў якім адным усё да сракі,
Другім – да фанатызму ўсё.

ТВАЯ ПАДКОВА

Не выпадкова, не выпадкова
Хтосьці згубіў, а ты знайшоў падкову.

Вяртацца да вядомага фіналу –
Твайго быцця найноўшага аналяг.

І хітрыкі Тантала – марнатраўства.
Твая нэйтральнасьць – бюргерская Аўстрыя.

Не асуджаю хлебасольства сьметніка,
У кожнага свае жыцьцёвыя адметнасьці.

Твая падковы некалі спатрэбіцца,
І, спадзяюся, не накліча Срэбніцы.

Яна губляецца, яна бадзяецца,
Але ўсё роўна да цябе вяртаецца.

* * *

На душы супакой, восень зьвіла кубло,
Дождж патрэбны для стомленых воч.
І адразу ўсплывае, як месяц у ноч,
Варажнеча дурманлівых слоў.

Кроплі-гукі дажджу працінаюць мяне,
Як паверхню лагоднай ракі.
На ўзьбярэжжы алешыну вецер ня гне —
Разыйшоўся ў чатыры бакі.

На душы супакой, адчуваю сябе,
Нібы ў чоўне на днішчы ляжу.
Твой, Ясон, карабель,
карабель... карабель...
Мне прымроіўся ў рысах дажджу.

НОНКАНФАРМІЗМ

Аб чым спрачацца мне з табой?
Мы дзеці рознае сыстэмы,
Цябе хвалююць, дружа, цэны,
А я лічу іх рост лухтой.

Што мусіць быць у сьвеце гэтым —
Адбудзецца, як не суроч,
Дзень сыйдзе, запануе ноч, —
Наклеюць новыя партрэты.

І толькі твой уласны сьвет
Залежыць ад твайго жаданьня,
Ніхто, ні ў якім Татарстане,
Ня зьменіць рух яго плянэт.

І лепшай зброі для людзей,
Чым моц свайго нонканфармізму,
Ня ведае сусьвет вялізны --
Ні ліхадзей, ні дабрадзей.

Бо Д'ябал можа спакушаць
На ўзроўні цэнаў і пасадаў,
Улады, страўніка, акладаў —
І толькі гэтак кіраваць.

Парадак усталюе тут
Бадай што толькі мужнасьць духу.
Змагайся з Д'яблам, космас слухай,
Вазьмі СВАБОДУ за статут.